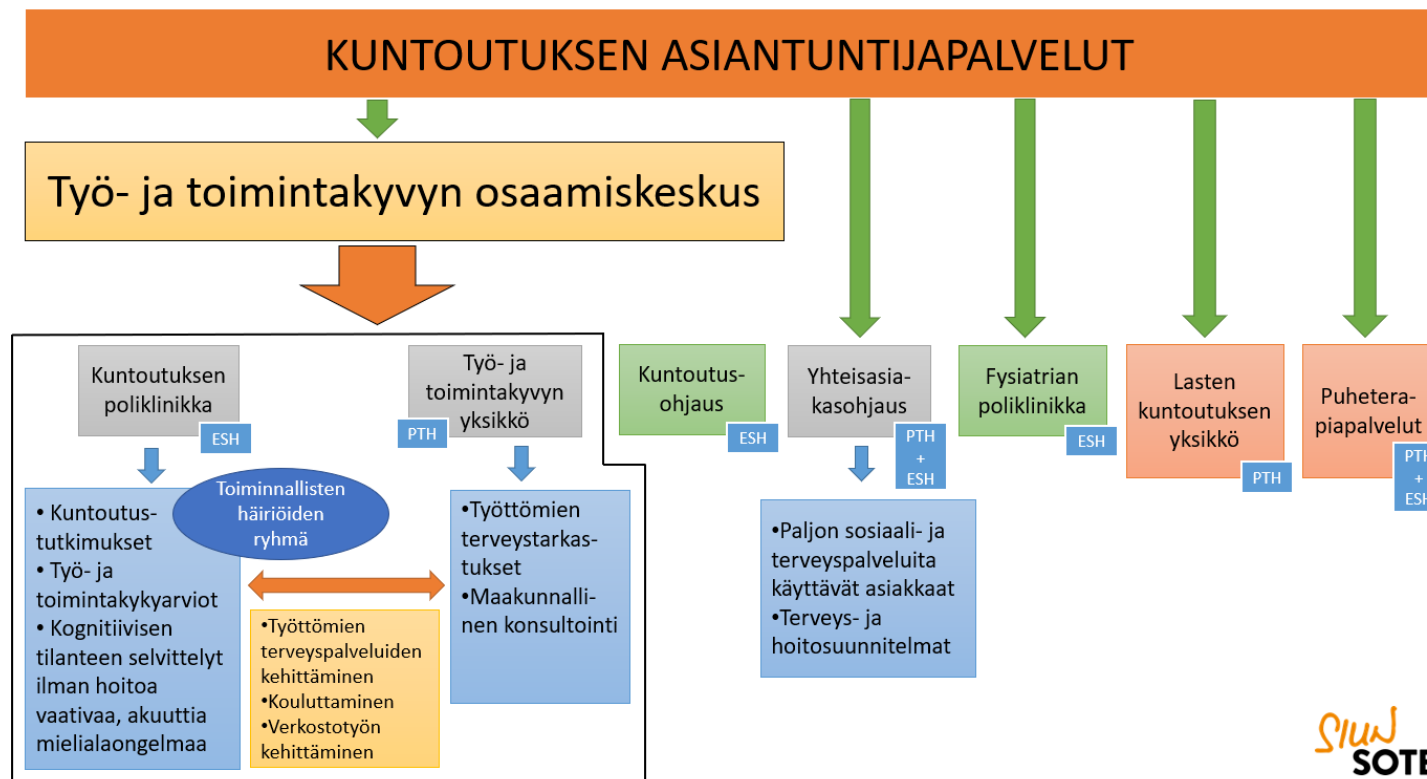

TYÖKYKYARVIOT

IIRO HARTIKAINEN

Näin organisoitu PK:n Hva:lla

Virallinen osuus, eli artikkeleista lainattua...

- ”Työttömien terveysongelmia ja kuntoutustarpeita ei tunnisteta riittävän hyvin terveydenhuollossa (Kerätär 2016, OECD 2020)
- Työttömien terveysongelmia on mahdollista tunnistaa terveydenhuoltolain (1326/2010, 13§) mukaisissa terveystarkastuksissa
- terveystarkastusten tarkoitus on edistää tarkastettavien terveyttä ja hyvinvointia ja kartoittaa työ –ja toimintakykyä (STM 2023)
- Terveystarkastus on osa monialaista palveluketjua (sote, TE, KELA) (STM 2023)

Jatkuu vielä vähän...

Työttömien kuntoutus jää usein puutteelliseksi, koska heidän työkykyään ja kuntoutustarvettaan ei selvitetä riittävän yksilöllisesti ja monialaisesti (Karjalainen 2011, Oivo & Kerätär 2018)

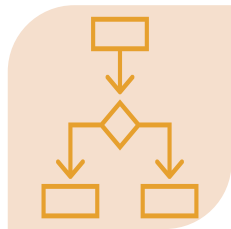
Eli terveydenhuollon tehtävä

1. Arvioida työkykyä
 2. Ohjata kuntoukseen
 3. Tuottaa terveyttä (diagnosoida + hoitaa)
 4. Ohjata asiakasta työkykyasioissa terveydenhuollon näkökulmasta
- = Lausunnot usein työn näkyvin osuus

Miksi työkykyarviot ahdistavat lääkäriä?

ONKO EDES
LÄÄKETIEDETTÄ?

KOETAAN ETTÄ
PITÄISI TEHDÄ
KERRALLA - EI
EHKÄ NÄHDÄ
ARVIOTA
PROSESSINA

MIHIN AMMATTIIN
ARVIOIDAAN
TYÖTTÖMÄN
TYÖKYKYISYYTTÄ?

ARVIO-KENELLE JA
MIKSI? ONKO
KYSYMYKSENASETT
ELU SELVÄ?

KELPAAKO
LAUSUNTO?
OSAANKO TEHDÄ
SEN?

ISOJA ASIOITA-
ASIAKKAAN
TOIMEENTULO
KYSEESSÄ

Haasteita

- Verkosto, jossa kaikki puhuvat eri kieltä- Pitääkö lääkärin osata, kela, työkkäriä ja sossua vai kuka toimii tulkkina? Eri toimijoilla voi olla eri näkemyksiä, mutta lopulta kuitenkin lääkäri tekee arvion.
- Mitä lääkärin täytyy tietää asiakkaasta (koulutus, työhistoria)?
- Asiakkaan oma näkemys vs. lääketieteellinen näyttö
- Onko lääkärin tehtävä selittää prosessi asiakkaalle?
- Diagnoosin asettaminen
- Kuka on vastuussa asiakkaan prosessista?

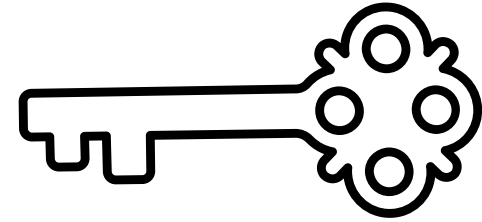
Mitä lääkäri toivoo työttömien terveystarkastukselta..

- Riittävät ja jäsennellyt esitiedot (esim. työkyvytön jolla tyhjä sairauskertomus vs. työkykyinen, jolla 1000 sivua sairauskertomusta)
- Riittävät taustatiedot: koulutus, työhistoria, sosiaalinen tilanne
- Riittävä etukäteisohjaus, eli mitä ylipäänsä on suunnitteilla, että lääkärin mahdollista keskittyä terveystarkastukseen ja arvioon
- **Kykyä etsiä oikeita potilaita/asiakkaita**

Mitä tämä vaatii terveydenhoitajalta / tarkastukselta

- Riittävä terveydenhuollon osaaminen (koulutus, työkokemus)
- Riittävä osaaminen myös oman substanssin ulkopuolelta (esim. työkykykoordinaattorikoulutus..)
- Kykyä toimia osana verkostoa (esim. työkyvyn tuen tiimit)
- Käytännössä siis päätoiminen työskentely työttömien terveydenhoitajana, tarvittava johtamisosaaminen organisaatiossa ja organisaation tuki.

Avaimet onnistumiseen

- Riittävät esitiedot
- Ymmärrys, ketä varten arvio tehdään ja miksi
- Toimiva verkosto
- Yhteinen kieli ja **suunnitelma**
- Kuka seuraa prosessia (ei asiakkaan vastuulla)
- Riittävästi aikaa

Miten mitataan / arvioidaan onnistumista?

-Tarkastuksen ja arvion lopputuotteena useimmiten B-lausunto

-Arvioitava siis lausuntojen osuvuutta ja laatua, käytännössä siis menevätkö lausunnot läpi

-Toisaalta myös väestötasolla koko verkoston toimintaa arvioidaan sillä, saadaanko/löydetäänkö oikeat ihmiset palvelujen piiriin (itse eivät välttämättä kykyneviä tai motivoituneita).

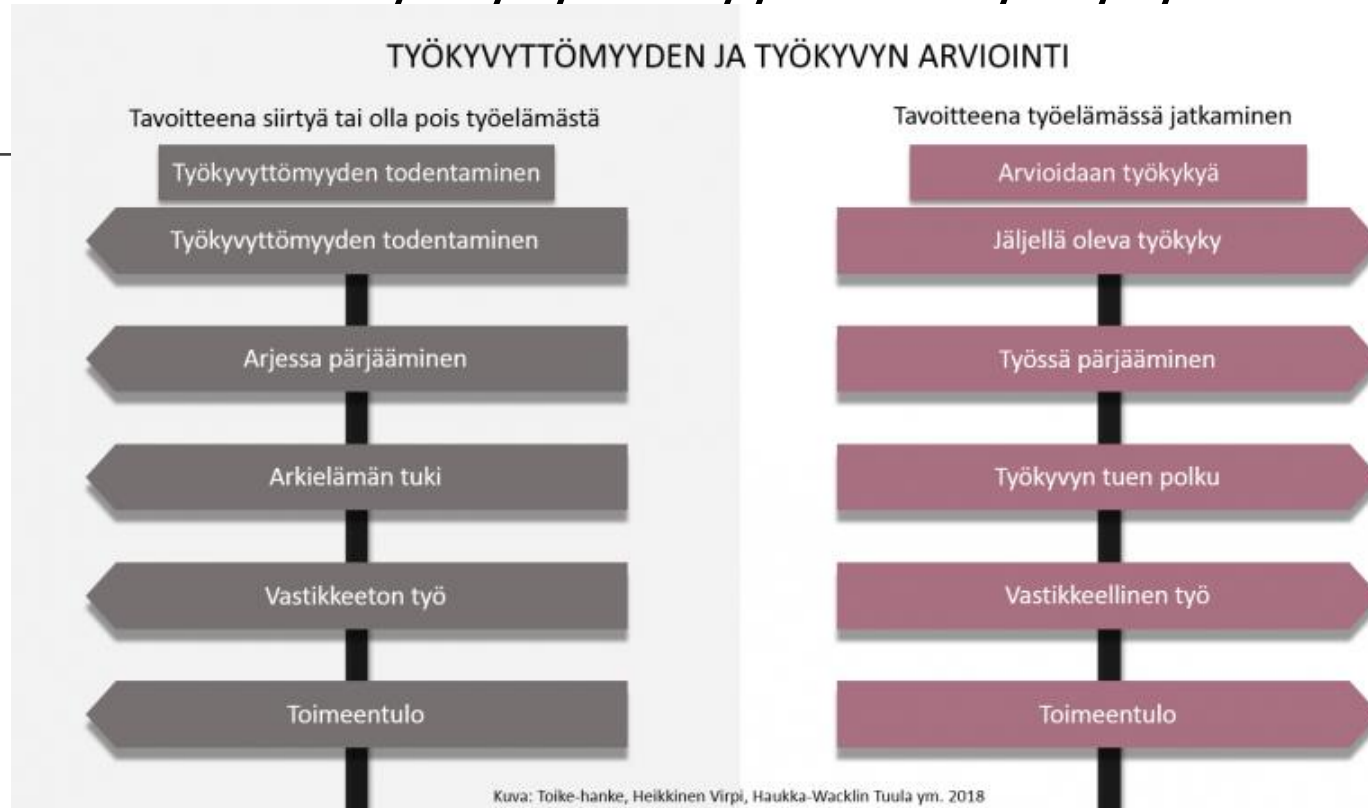
Työkyvyn tuen infomateriaali (siunsote.fi)

Sisältö

- Toimintakyky
- Työkyky
- Työkyvyn tuki
- Työkyvyttömyys
- Osatyökykyisyys
- Työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys
- Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha
- Työkyvyttömyyseläke
- Osatyökyvyttömyyseläke
- Määräaikainen työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyys 2/2

Arvioitko työkyvyttömyyttä vai työkykyä?

Lue lisää: [Työkyvyttömyys ja sen arviointi vakuutuslääkärin näkökulmasta - Duodecim Oppiportti](#)

Osatyökykyisyys 1/2

Osatyökykyisyys käsitteenä

Osatyökykyisyydestä ei ole yhtä yhtenäistä määritelmää.

Työkyky liittyy työn vaatimuksiin

Työkyky vaihtelee elämän eri vaiheissa. Osatyökykyisyys voi olla myös tilapäistä. Työkyky liittyy aina työntekijän tekemään työhön.

Osatyökykyisten työntekijöiden työpanos saadaan käyttöön työtehtäviä ja -aikoja räätälöimällä. Myös pienillä työolojen muutoksilla voidaan saavuttaa suuria etuja, jotka lisäävät osatyökykyisten henkilöiden edellytyksiä tehdä ansiotyötä.

Jos terveys ja muut yksilölliset tekijät ovat tasapainossa työn vaatimusten kanssa, henkilö ei ole osatyökykyinen, vaan työkykyinen.

Osatyökykyisiä voivat olla esimerkiksi:

- vammaiset
- pitkäaikaissairaat
- vakavasta sairaudesta toipuvat
- elämäncriisin kokeneet
- pitkäaikaistyöttömät, joiden työ- ja toimintakyky on alentunut vamman, sairauden tai sosiaalisten syiden takia.

Positiivisen kautta, mitä voit tehdä?

Osatyökykyinen on henkilö, jolla on käytössään osa työkyvystään ja halu tämän kyvyn käyttämiseen.

Osatyökykyisyys 2/2

Osatyökykyisyydestä ei ole yhtä yhtenäistä määritelmää.

STM:n mukaan **osatyökykyinen on henkilö, jolla on käytössään osa työkyvystään ja halu tämän kyvyn käyttämiseen.**

Työeläkejärjestelmän näkökulmasta osatyökykyisen työkyvystä vähintään 2/5 on alentunut

Lue lisää: [Osatyökykyisyys - THL](#)

Katso osatyökykyisten työllistymistarinoita tästä: [Työkyky käyttöön! - Tie työelämään \(tietyoelamaan.fi\)](#)

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

Sairaus ja työkyvyttömyys ovat eri asioita. Sairauspäivärahan myöntäminen edellyttää työkyvyttömyyttä.

Sairauspäiväraha korvaa alle vuoden kestäväen työkyvyttömyyden aiheuttamaa ansionmenetystä.

Sairauspäivärahaa maksetaan enintään 300 arkipäivältä eli noin vuoden ajan.

Tarvitsee sairaustapahtuman. **Ei ei esim. F90.0**

Lue lisää: [Sairauspäiväraha - kela.fi](https://www.kela.fi/sairauspaivaraha)

Osasairauspäiväraha **tukee työkyvyttömän henkilön pysymistä työelämässä ja paluuta kokoaikaiseen työhönsä**. Ei siis esim. ennen osakuntoutustuen hakemista.

Oltava olemassa työsuhde, esim. keikkatyö ei riitä **(mikä on kyllä harmi...)**

Paluu osa-aikaiseen työhön on vapaaehtoinen järjestely, johon tarvitaan sekä työntekijän että työnantajan suostumus. Se ei saa vaarantaa terveyttä eikä toipumista. Työajan on vähennyttävä 40–60 %:iin aiemmasta. Max 150 päivää, omavastuu 1+9 päivää. Liitteeksi vaaditaan työnantajan kanssa tehty suunnitelma työhön paluusta.

Lue lisää: [Osasairauspäiväraha - kela.fi](https://www.kela.fi/osasairauspaivaraha)

[Osasairauspäiväraha - Tie työelämään \(tietyoelamaan.fi\)](https://www.kela.fi/osasairauspaivaraha-tie-tyoelamaan)

Työkyvyttömyyseläke

Täysi työkyvyttömyyseläke

Työkyky on alentunut vähintään vuoden ajaksi, eli käytännössä sairauspäivien enimmäisaika 300 päivää ensin haettu.

Työkyky on alentunut vähintään 60% eli 3/5, *eikä kuntoutuksella ole saatu tuloksia*

Myönnetään toistaiseksi, jos työkyvyn palautuminen on epätodennäköistä'

Järkevää hakea vasta kun kaikki oleelliset hoidot ja kuntoutukset käyty läpi

"Helpottuu" kun 60v täynnä, eli työkykyä arvioidaan omaan, eikä mihin tahansa työhön

Lue lisää: [Työkyky ja eläkkeet - Duodecim Oppiportti](#)

[Työkyvyttömyyseläke - Tie työelämään \(tietyoelamaan.fi\)](#)

Osatyökyvyttömyyseläke

Osatyökyvyttömyyseläke

Työkyky on alentunut vähintään vuoden ajaksi

Työkyky on alentunut vähintään 40% eli 2/5, *eikä kuntoutuksella ole saatu tuloksia*

Myönnetään toistaiseksi, jos työkyvyn palautuminen on epätodennäköistä

Määrä on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä

Ennen kuin haet, selvitä, onko taloudellisesti edes järkevää!!

Lue lisää: [Osatyökyvyttömyyseläke - Tie työelämään \(tietyoelamaan.fi\)](https://www.tietyoelamaan.fi)

Määräaikainen työkyvyttömyyseläke

Kuntoutustuki eli määräaikainen työkyvyttömyyseläke

Työkyky on alentunut vähintään vuoden ajaksi 2/5 tai 3/5

Työkyvyn oletetaan palaavan

Hoito- ja kuntoutustoimenpiteiden ajaksi myönnetään täysi- tai osakuntoutustuki

Kaikkia eläkemuotoja edeltää yleensä sairauspäiväraha-kausi, 300pv (60v iässä periaatteessa voi hakea suoraankin..)

Mikä on työkyvyn tuen tiimi?

Siun soten monialainen työ- ja toimintakyvyn arvioinnin tiimi

Työkyvyn tuen tiimissä työskentelevät esim. **sosiaaliohjaaja / sosiaalityöntekijä työikäisten palveluista, työttömien terveydenhoitaja, KELA:n edustaja ja Te-palvelujen / kuntakokeilujen edustaja**. Lisäksi tiimissä voi olla edustus mielenterveys- ja päihdepalveluista, työkykykoordinaattori tai asiakkaan itsensä toivoma taho esim. tukihenkilö.

Työkyvyn tuen tiimin ensisijainen asiakasryhmä on hyvinvointialueella asuvat **monialaista työ- ja toimintakyvyn selvittelyä tarvitsevat henkilöt**.

Työkyvyn tuen tiimin tavoitteena on moniammatillisen yhteistyön avulla **selkeyttää asiakkaan tilannetta, luoda hänelle yksi yhteinen suunnitelma sekä valita vastuuhenkilö**. Asiakas saa nopeamman, selkeämmän ja tasavertaisemman palvelun, jossa hänen asioitaan tarkastellaan yhdessä hänen kanssaan moniammatillisessa tiimissä.

Työkyvyn tuen tiimissä työskentelevä ammattilainen, sinulle tiimi tarjoaa mahdollisuuden

- + syventää omaa työkyvyn arvioinnin osaamista ja ymmärrystä muista toimijoista
- + jakaa työ- ja toimintakykyyn liittyvää asiantuntemusta
- + toimia konsultaatitukena Siun soten sisällä ja yhteistyöverkostossa

Työkyvyn tuen tiimin asiakas

Kohderyhmänä ovat osatyökykyiset henkilöt,

- joilla on monialaisen tuen tarve
- joiden kohdalla tarvitaan eri toimijoiden palveluiden yhteensovittamista
- joiden tilanteessa ei päästä etenemään vain yhden tai kahden toimijan suunnitelmalla, vaan tarvitaan monialaisesti tehty yhteinen suunnitelma
- joilla ei ole käytettävissä työterveyshuoltoa
- Jotka ovat suostuvaisia osallistumaan työkyvyn tuen tiimin palveluihin.

Esimerkkejä työkyvyn tuen tiimiin ohjattavista asiakkaista

Asiakkaalla on useita etuushylkäyksiä

Asiakas kokee olevansa työkyvötön

Asiakkaan kooste puuttuu

Asiakkaan kokonaistilanne on jumiutunut. Eri palveluita on kokeiltu, mutta asia ei edisty

Asiakasta on pyöritelty pitkään eri palveluissa, mutta tilanne ei ole selkeytynyt

Asiakkaan opiskelut ovat keskeytyneet, opiskeluissa on keskeytymisen uhka

Asiakkaan toisen asteen koulutus puuttuu kokonaan

Asiakkaalla on rikkonainen/pätkittäinen työhistoria, tai hän ei ole opintojen jälkeen ollut ollenkaan työelämässä

Ikuisuusopiskelija (joka elää toimeentulotuella)

Nuori, joka ei ole kunnolla sitoutunut palveluihin, jolla on elämänhallinnan ongelmia

Toimeentulotuella oleva asiakas, joka kulkee eri palveluissa

Kuntoutustuella oleva. Päätös tekemättä, mihin suuntaan lähdetään

Hakemus / suostumus työkyvyn tuen tiimiin

Muista kertoa asiakkaalle, mistä on kyse

Asiakas aina mukana

Tukihenkilön saa ottaa mukaan

Laita läheteeseen, kutsutaanko sinut lähettävänä tahona mukaan

Muista kertoa, että kaikkiin suostumuksen kohtiin tarvitaan raksi, muuten ”vakiporukka” ei voi ottaa asiakasta vastaan. Jos joku taho puuttuu, arvio ontuu.

Työ- ja toimintakyvyn osaamiskeskuksen tehtävät

(Kuntoutuksen poliklinikka + Työ- ja toimintakyvyn yksikkö)

Työkyky- ja kuntoutusarviot (tarvittavilta osin joustavasti lääkärin, kuntoutussosiaalityöntekijän ja psykologin arviot)

Asiakkaiden ”poluttaminen” (jos tarvittavat tiedot jo olemassa, voi edetä suoraan esim. ammatilliseen kuntoutukseen ilman ”ylimääräisiä” käyntejä)

Viranomaiskonsultaatioihin vastaaminen

Työkyvyn tuen tiimien koordinoituvastuu koko maakunnassa

Työkykykoordinaattorityön koordinointi Sote-asemilla

Kouluttaminen

Aktiivinen asiakkaiden etsiminen verkostojen kautta

Terveystuollossa toimiminen yli perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon rajojen

Työttömien terveystuoluiden kehittäminen ja koordinointi

Mitä teen, jos en tiedä, mitä tehdä?

Joku seuraavista:

-Ohjaa työkyvyntuen tiimiin

-Saata asia tiedoksi työttömien terveydenhoitajalle tai työkykykoordinaattorille

-Tee lähete kuntoutuspolille

-Tee A-todistus, jossa raksi: ”Suositellaan kuntoutustarpeen selvittelyyn”

ÄLÄ: Tee B-lausuntoa, jossa raksi ”en ota kantaa työkykyyn”, siis jos työkykyarviota pyydetään

Vähän B-lausunnoista...

- Miksi tehdään? (vai onko järkevämpi kaikkien kannalta jättää tekemättä) Käytännössä siis haettava etuus, kuntoutus (vaativa, harkinnanvarainen muu..)
- Esitiedot terveydentilan ulkopuolelta, siis käytännössä koulutus, työkokemus
- Oma kokemus terveydentilasta (Isoin/isoimmat subjektiiviset työkyvyn haasteet)
- Terveydelliset esitiedot (tutkimukset, hoito, kuntoutus, (aik.) etuudet, yms.)
- Kuvaus toimintakyvystä
- Status
- Kannanotto työkykyyn
- Jatkosuunnitelma + perustelu, miksi haetaan tietylle ajalle/toistaiseksi
- Oleellinen riittää..

Hyvä B-lausunto

Lukijalla/päätöksentekijällä on lausunnossa kaikki oleellinen tieto päätöksen tekemiseksi.

Lausunto on ytimekäs, looginen ja ymmärrettävä

Yleensä sanotaan, että käyntiteksti ei riitä lausunnon sisällöksi, **mutta miksipä ei**, ei kai haittaa, että käyntiteksti on em. Vaatimusten mukainen...

Sisältää suunnitelman/aikataulun.. (Keskenkäynteiset tutkimukset, hoidot, lääkinällinen kuntoutus, ammatillinen kuntoutus)

BC-lausunto...

Erilliset B -ja C-lausuntolomakkeet poistuvat

Tilalle sähköinen BC-lausunto

Varsinaista mallipohjaa ei vielä julkisesti ole saatavilla

Sisältö oleellisesti sama

Pitäisi alkaa toimimaan syksyllä 2026..., viimeistään -27 alusta

Take home:

Tule meille (Kuntoutuksen poliklinikka/työ –ja toimintakyvyn osaamiskeskus) töihin tai ainakin tutustumaan!